

Μάλτεπε. Ἐπειτα ἐὰν ἡ ἑτέρα μοῖρα ἐστάθμευεν ἀπὸ Χαλκιδόνης μέχρι Σατύρου, ὡς βούλονται οἱ βυζαντινογράφοι, ἐπόμενον ἦτο νὰ ζητήσῃ ἀσφάλειαν, ὡς ἐπραξαν μεθ' ἐξάμνηνον αἱ ἐπικουρικαὶ ὑπὸ τὸν Σοφίαν καὶ τὸν Ἰεζήδ ἀποσταλεῖσαι μοῖραι ἢ εἰς τὸν τοῦ Καλοῦ Ἀγροῦ λιμένα ἢ εἰς τὸν Σάτυρον καὶ Βρύαν καὶ ἕως Καρταλιμένος. Ἀλλ' αἱ δύο μοῖραι, οὐδαμῶς χωρισθεῖσαι, ὡς ἐκ τῆς ἀφηγίσεως τοῦ Θεοφάνους φαίνεται, ἀμφοτέραι δὲ τὰ νότια τοῦ Βοσπόρου κατέχουσαι, συνδιέπλευσαν ὁμοῦ εἰς τὸν λιμένα τοῦ Σωσθενίου (Στένης), ὅπου οἱ Σαρακηνοὶ κατησφαλίδαντο τὸ ἑαυτῶν πλώϊμον. Κατὰ δὲ τοὺς μετὰ Θεοφάνη ὁ Ἀνθεμίου τόπος ἦν ἐπὶ Θεοφίλου ἀποθήκη τῶν βασιλικῶν μαγγάνων, εἰς τοῦτον δὲ ὁ τοῦ Θεοφίλου ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸς Ἀλέξιος ὁ Μωσπλέ, ὁ μετὰ θάνατον τῆς συζύγου αὐτοῦ τὸν μοναχικὸν προεζόμενος βίον καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως λαβὼν τὴν μονὴν Χρυσοπόλεως καὶ τὰς παρακειμένας αὐτῇ τοῦ Βυρσέως καὶ τῆς Ἐλαίας, περιπάτου ποτὲ δεόμενος, κατήλθεν ἐκ Χρυσοπόλεως καὶ εἴλετο τὸν τοῦ Ἀνθεμίου τοῦτον τόπον ἐξωνήσασθαι διὰ βασιλικῆς προεξέως καὶ ἰδιον κατασκευάσαι, οὗ δὴ καὶ ἐπέτυχε διὰ τῆς βασιλίδος Θεοδώρας, τῆς πένθερσος μὲν αὐτοῦ, συζύγου δὲ Θεοφίλου. Αἱ μνημονεύμεναι μοναὶ διηκόν ἐπὶ τῶν λόφων τῶν ὑπερκειμένων τῆς ἀσιατικῆς ὁχθῆς τοῦ Βοσπόρου ἀπὸ Χρυσοπόλεως μέχρι Βενζέρθεν, δὲν φαίνεται δὲ τόσον πιθανὸν ὅτι ὁ Ἀλέξιος περιπάτου δεόμενος θὰ ἐπεχειρεῖ τετράωρον ἢ πεντάωρον ἐκδρομὴν ἀπὸ Χρυσοπόλεως μέχρι τοῦ Βοσταντζῆ, ὅπου τοποθετεῖται παρὰ τῶν βυζαντινογράφων· τούναντίον φαίνεται πλέον ἢ πιθανὸν ὅτι τὸν περιπάτον αὐτοῦ ἐποιήσατο διὰ τῶν ἀνγκόντων εἰς τὰς αὐτῷ δωρηθείσας μονὰς τόπων, ἐξ ὧν ἐπιτομος καὶ εὐκολος ἡ κατάβασις εἰς τὸν καθ' ἡμᾶς, Ἀνθεμίου τόπον διὰ τῆς κλιτύος τοῦ Χαδοῦς μπασιῆ.

Ἐκ πάντων τούτων ἐπιτραπήτω μοι νὰ φρονῶ ὅτι κατὰ μῆκος τῆς προβεβλημένης ἀκτῆς, ἥτις Πρόοχοι, Βρόχοι, Βρόχοι, Πρώτος, καὶ Δεύτερος Διοκος ὀνομαζομένη, εἶτι δὲ καὶ λατινιστὶ Promoti ἢ Promonti, διήκει ἀπὸ Κούζελη μέχρι Χαδοῦς μπασιῆ, ὑπὸ τὸν ὁ ναὸς τοῦ Ἀρχαγγέλου πέραν εἰς τὰ Προμῶτον, ὁ τοῦ ἁγίου Θωμᾶ καὶ τὰ ἐξοχικὰ μέγαλα καὶ ἐπαυλεῖς Βαρθολομίου καὶ Ἀνθεμίου. Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι ὡς ἐκ τῆς συνωνυμίας τῶν ἐν τῇ πόλει οἰκῶν τῶν βυζαντινῶν μεγιστάνων καὶ τῶν ἐν τοῖς προαστείσις ἐξοχικῶν αὐτῶν μεγάρων πολλὰ ἐπέρχεται σύγχυσις. Οὕτως ὁ Ἀνθέμιος ἐκέκμητο καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγαλοπρεπῆ οἶκον, τὰ Ἀνθεμίου ἐπίσης καλούμενον, ὃν εἰς Ρώμην ἀπερχόμενος ἀνῆγειρε, κατὰ τὸν ἀνώνυμον πατριογράφον, εἰς ναὸν καὶ γηροκομεῖον καὶ λούμα. Ἀλλὰ καὶ τὰ Βοραϊδὸς ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Ἀντιοχείως καλούμενα, κείμενα δὲ παρὰ τοὺς λιμένας Σοφίας καὶ Ὀρμίσδα, ὅπου Πρίοκος ἐπὶ τῇ ἐπελεύσει τοῦ ὑπὸ τὸν Ἡράκλειον στόλου ἐκέλευσε συναχθῆναι τοὺς ἐξκουβιτορας εἰς τὸν ἱππόδρομον τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἅμα τοῖς στρατιώταις βουκελλαρίσις, γραπτέον πιθανώτατα τὰ Βορραδίου, οἴκος δηλαδὴ, τοῦ ὁμωνύμου ἀνεψιοῦ τοῦ Ἰουστινιανου.

(Ἀχολούθησ'·)

Σ. Ι. Βουτηγῆς.

ΤΑ ΑΓΙΑΣΜΑΤΑ ΩΣ ΛΕΙΨΑΝΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΝΑΩΝ*.

Περὶ ἄλλου τινὸς ἀγιάσματος, φερομένου ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, διαπῶ, ἄτε οὐδὲν περὶ αὐτοῦ ἔχω λέγειν. Προχωρῶ λοιπὸν πρὸς τὸ προάσκειον Βουγιούκ-δερέ καὶ ἵσταμαι πρὸς στιγμὴν ἐνώπιον ἐτέρου ἀγιάσματος, σεμνυνομένου ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἀγίας Φωτεινῆς, ἐορταζομένης τῇ Κυριακῇ τῆς Σαμαρεϊτιδος, καθ' ἣν ἡμέραν, στέφανος ἐκ δάφνης ἐπὶ τῆς παραστάδος τῆς θύρας ἀνηρτημένος, ἐξαγγέλλει τὸ ἐπίσημον τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ τόπου. Τὸ ἀγίασμα τοῦτο κεῖται ἐν τῷ βάθει στενῆς διόδου, παρακειμένης οἰνοπωλείᾳ καὶ εἰς εἰκοσὶν βημάτων ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀπόστασιν. Ὑποθέτω ὅτι εὐσεβεῖς τις κάτοχος πρὸ ἐτῶν οὐχὶ πολλῶν, γενόμενος τοῦ μέρους ἐκείνου, ἐτίμησε τὸ ἐκεῖ ἀναδρῦσαν ὕδωρ τῷ ὀνόματι πεφιλημένου αὐτῷ προσώπου, φέροντος τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας, εἰς μνημόσυνον αἰώνιον· ἄλλως, δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω πῶς ἡ μνήμη τῆς Σαμαρεϊτιδος μετηνέχθη εἰς Καλαφάτ-γερε τοῦ Βουγιού-δερέ. Πιστεύω ὅτι θέλω, τύχει τῆς συγγνώμης τῆς ἁγίας ἐπὶ τῇ τολμηρᾷ εἰκασίᾳ μου, ἀφοῦ καὶ ὁ ἴδιος δεδάξομαι τὸν τόπον τοῦ σκηνώματός της καὶ τοῦ ἐκεῖθεν ὕδατος, πρὸς ἀγιασμὸν ψυχῆς, ἅπαξ τοῦ ἔτους μεταλαμβάνω.

Ἐτερον ἀγίασμα ὑπάρχει τὸ πρὸς Βορρᾶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς Βουγιούκ-δερέ φερώνυμον ἀγίασμα, πρὸς ὃ κατέρχεται τις διὰ βαθμίδων, εἶναι δὲ στενὴ χωρὶς ὕδατος, ἐκ τῶν ὑπερθεν πηγῶν ὕδατων συναθροισμένου ἐκεῖ καὶ ἀποτελοῦντος πηγὴν ἀνεξάντλητον ἀγιάσματος εἰς τοὺς μετὰ πίστεως προσερχομένους. Ὅτι ὑπῆρχεν ἐνταῦθα Ἐκκλησία διήλυν. Ἐν τισὶ Μηνιαίοις ἐκδεδομένοις. Ἐνετίησιν τῷ 1689 ἔτει, εὐρίσκω γεγραμμένα τὰ ἀκόλουθα, εὐχερῶς ἀναγινωσκόμενα: «1711. Ἀφιε-» ρώθη ὁ παρὼν Μῆν παρὰ Χαδζή Χρήστου καὶ Χα-» δζή Κωνσταντῆ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας Ὁσιομάρ-» τυρος τοῦ Χριστοῦ Παρασκευῆς κατὰ τὸ Μπουγιούκ-» δερέ, διὰ ψυχικὴν αὐτῶν σωτηρίαν καὶ ὁ ἀποξενώ-» σας αὐτόν, ξένος γενέσθω τῆς τοῦ Χριστοῦ μερί-»δος». Ἀλλ' ἐκ πολλῶν ἄλλων τεκμηρίων συμπε-» ραίνω ὅτι ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις ἡ Ἐκκλησία τοῦ χωρίου ἔκειτο πρὸς τὸ κάτω μέρος, ὅπου νῦν ἡ μεγάλη πεδιάς, διότι τὸ πρὸς τὴν ἀποβάθραν μέρος ἦτο ἀκατοίκητον, τὸ δὲ ἐν τῷ κέντρῳ ἐχρησίμευεν ὡς Νεκροταφεῖον. Πρὸ τινων ἐτῶν, ἀνασκαπτομέ-» νου τοῦ ὀπισθεν τοῦ λουτρῶνος χώρου, πρὸς ἀνέ-» γερσιν θεμελιῶν οἰκίας, εὐρέθη λάρναξ καὶ ἐν αὐτῇ ὁστᾶ τινα καὶ κρανίον ἄρτιον καὶ παρ' αὐτῷ μικρὰ λίκυθος ἔχουσα τὸ ἄνω μέρος τεθραυσμένον. Διερχόμενος ἐκεῖθεν εἶδον τὴν λάρνακα καὶ τὸν νεκρὸν ἐμακάρισα καὶ τὴν λίκυθον μετὰ χεῖρας ἐκρά-» τουν περιεργαζόμενος αὐτήν, ὅτε ἕτερος διαδάτης, ρωποπερπερήθρας οὗτος, ρίπτει ἐκ τῶν χειρῶν μου τὴν λίκυθον, ὡς χρῆμά τι ἀπαίδιον, ἥτις καὶ εἰς τεμάχια μετεβλήθη. Πιθανὸν ὁμοίως νὰ ὑπῆρχεν ἐκεῖ παρὰ τὴν πεδιάδα καὶ Μονὴ τις· διότι ἐν τοῖς

*) Ἰδε ἀριθ. 28, σελ. 546—547.

Μνηαίοις ἀπαντᾷ « Μνήμη τοῦ Ὁσίου πατρὸς ἡμῶν « Βασιλείου, τοῦ δυστηδαμένου τὴν Μοῖνὴν τοῦ Βα- » θέος Ρύακος ». Τολμᾷ νὰ παραδεχθῶ, ὅτι διὰ τοῦ ὀνόματος Βαθὺς ρύαξ, ὁ Συναξαριστὴς ἐννοεῖ τὸ προάστιον Βουγιούκ-δερε, ἐκτὸς ἐὰν ὑπῆρχε καὶ ἄλλη τις συνοικία καλουμένη τῷ ἰδίῳ ὀνόματι, ὅπερ ἀμφιδάλλω.

Ἔτερον ἁγίασμα ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγορᾶς τοῦ χωρίου, ἐντὸς πεπαλαιωμένου φούρνου, τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Καὶ περὶ τούτου οὐδὲν θετικὸν γνωρίζω, κατὰ συνέπειαν παραιτοῦμαι εἰκοτολαγῶν.

Ἄλλο ἁγίασμα, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Θεράποντος, εὑρηται ὑπὸ τὴν δυτικὴν θύραν τοῦ μεγάρου τοῦ Ἀβραὰμ πασᾶ, εἰς ὃ κατέρχεται τις διὰ τεσσάρων βαθμίδων· αἱ τε βαθμίδες, ὥς καὶ τὸ ἔδαφος καὶ ἡ ἐνέχουσα τὸ ἁγίασμα δεξαμενὴ εἰσὶν ἐκ λευκοτάτου μαρμάρου, ἐπιστέφει δὲ τὴν εἰκόνα κεντητὸν ὕψωμα ἐκ λινοῦ καὶ κανδήλα ἀργυρᾶ, ἀκοίμητος συνδιατρίβει τῷ Ἁγίῳ. Ὅτε κόσμος τοῦ ἁγιάσματος καὶ ὁ πρὸς τὸν ἅγιον πολὺς σεβασμὸς εἰσὶν ἀπόρροια τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων τῆς οἰκοδομοποιῆς. Πῶς δὲ εὐρέθη ἐκεῖ ἁγίασμα, μόλις εἰκοδι βήματα τῆς θαλάσσης ἀφιστάμενον ἀγνοῶ, γνωρίζω ὅμως ὅτι τιμᾶται καὶ σεβάζεται, ἀπαξ δὲ τοῦ εἴους, τῇ 14 Μαΐου, ἀνοίγονται αἱ πύλαι τοῦ μεγάρου παντὶ τῷ προσερχομένῳ καὶ παρατίθενται κηρία ὑπὸ τῆς οἰκογενείας πρὸς χρῆσιν τῶν πιστῶν, ὧν τὰ ἐννέα δέκατα εἰσὶν, ὥς πάντοτε, γυναῖκες.

Ἀνερχόμενοι ἐντεῦθεν πρὸς τὸ δεσπόζον τοῦ προαστείου ὄρους ἀπαντῶμεν δύο, ἀπ' ἀλλήλων ἀφιστάμενα ἁγιάσματα, πηγᾶς ὁμβρίων ὑδάτων, στεγαζόμενα ὑπὸ θόλων, ἐκ λίθων ἀπροσφύων συνηρμοποιημένων, ὧν τὸ μὲν σεβάζεται ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, τὸ δ' ἕτερον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου. Παρέρχομαι καὶ ταῦτα, ὥς οὐδεμίαν ἔλπην παρεχόμενα τῷ ὑπὸ συζήτησιν θέματι.

Ἔτερον ἁγίασμα, ἐπ' ὀνόματι τοῦ προφήτου Ἡλίου, κεῖται ἐντὸς κρημνώδους φάραγγος, ἐν μέσῳ κομάρων καὶ ἄλλων θάμνων, λάρναξ ἱκανῆς διαστάσεως, ἣν περισκέπουσιν οἱ τοῦ Κοδζά-τὰς ὑπερμυγέθεις βράχοι. Τί ζητεῖ ἐν τοῖς δυσπροσίτοις ἐκεῖνοις μέρεσιν ἁγίασμα τοῦ προφήτου Ἡλίου; Οὐδὲν ἔχω ἐπακριδῶς λέγειν. Γνωρίζω ὅμως ὅτι, πάντοτε τοιαῦτα ἁγιάσματα ἐπ' ὀνόματι τοῦ προφήτου ἀπαντῶσιν ἐν ταῖς κορυφαῖς τῶν ὄρεων καὶ ἐν μέσῳ δυσπροσίτων φαράγγων, οἷον ἀναπαριστῶντα τὴν διατριβὴν ποτὲ τοῦ προφήτου, καθὼς καὶ μέχρι τοῦδε ἐξεικονίζεται, καθήμενος κατὰμονος ἐντὸς χαράδρας ὄρους, ἐνῶ οἱ κόρακες φέρουσιν αὐτῷ τροφὴν. « Καὶ ἐπορεύθη Ἡλίου, καὶ ἐκάθισεν ἐν τῷ χειμάρρῳ » ρφ Χοράθ, ἐπὶ πρόσωπον τοῦ Ἰορδάνου· καὶ οἱ κόρακες ἔφερον αὐτῷ ἄρτους τὸ πρωῒ, καὶ κρέας τὸ μεσσην, καὶ ἐκ τοῦ χειμάρρου ἔπινεν ὕδωρ. (Βασιλ. Γ. Κεφ. ΙΖ'). Οἱ περὶ τὴν ἱστορίαν δοκιμώτεροι ἢς ὁμιλήσωσιν.

Ἔτερον ἁγίασμα ἀπαντᾷ ὁ μεταβαίνων ἐκ Βουγιούκ-δερε εἰς Βαξέ-κοιοῖ, κείμενον ἐντὸς προσγείου οἰκίδου, ἐνδιατήματος τῶν κηπουρῶν τοῦ μεγαλειτέρου τῆς περιοχῆς ὁλῆς λαχανοκήπου « Τατάρνας » καλουμένης. Εἶναι δὲ τοῦτο φρέαρ ἀβαθές, στερεῶς

περιτετοιχισμένον, δεικνῦον ὑπαρξίν πολλῶν ἐτῶν καὶ σεμνύνεται ἐπὶ τῷ Γενεσίῳ τῆς Θεοτόκου, ὑπὸ δὲ τῶν ιδιοκτητῶν τοῦ κήπου, ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Εὐρυτάνων, φέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα « Παναγία Προυσιώτιδα ». Ὁ παρὰ τὸ ἁγίασμα τοῦτο χῶρος ἐν εἰδῇ παραλληλογράμου, εὐρύς καὶ συνηρεφής, ὥς καὶ αἱ ποταδόσεις τῶν ἐν τῷ κήπῳ ἢς ἀλληλοδιαδόχως ἔχουσιν ἀπὸ τῶν προγόνων αὐτῶν, μαρτυροῦσιν ὅτι ἐνταῦθα ὑπῆρχε ναὸς τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Γενεσίου τῆς Θεοτόκου. Ἐὰν δὲ τις ἐν ἀμφιδόξῳ ἔχη περὶ τῆς ἀληθείας ταῦ πράγματος, ὁ τοιοῦτος δύναται νὰ κρίνῃ αὐταῖς ὅψειν.

Ἀποχωρίζομαι πρὸς καιρὸν τοῦ Βουγιούκ-δερε, ὅπου ἡρίθμησα ἑνδεκα ἐν ὅλοις ἁγιάσματα καὶ μεταβαίνω εἰς Βαξέ-κοιοῖ, ἔχων ὅμως κατὰ νοῦν, ὅτι μεταβαίνω νὰ παραστῶ εἰς τὴν κατὰ τὴν 2 Μαΐου, τελουμένην ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ καὶ ἀναπεπταμένῃ πεδιάδι τοῦ χωρίου πανήγυριν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, ὅπου κατευφραίνομαι βλέπων συναπαντωμένους μορφᾶς καὶ ἀμφιέσεις ποικίλας τὴν ὄψιν καὶ τὸ χρῶμα· τὰς καλλισφύρους τῶν προαστείων σεργήνας καὶ τὰς ἀπειροκάλους τῶν χωρικῶν κόρας. Ἐντὸς χθαμαλῆς καλύβης, ἣν περισκέπει χορὸς δένδρων ἐκ δρυῶν καὶ πρίνων, εὑρηται ἡ εἰκὼν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου καὶ ἐνώπιον αὐτῆς μανουάλιον διηγουῦν, καὶ παρὰ τὴν θύραν κεῖται τὸ ἁγίασμα, φρέαρ ἀβαθές, ἐνέχον γλυκὺ καὶ ψυχρὸν ὕδωρ, ἀναψυκτικὸν εἰς τοὺς ἐκεῖ συναθροισμένους κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Λέγω καὶ γράφω, ὅτι ἐκεῖ δὲν ὑπῆρχε ναὸς, διότι τοιοῦτος, ἀπὸ τοῦ συμφικισμοῦ τοῦ χωρίου, περὶ τοῦ ὁποίου ἐπιφυλάττομαι ἄλλοτε νὰ γράψω, εὑρηται ὁ ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ χωρίου κείμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Δημητρίου καὶ διότι ἀλλαχοῦ ἔχω νὰ τοποθετήσω ἕτερον ναόν, ὅπου καὶ προχωρῶν ἀποκαλύπτομαι μετὰ σεβασμοῦ. Εἰς τὸ βάθος χαράδρας, πρὸς ἣν ἄγει σκολιὰ πάροδος, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπὸ Βαξεκιοῖ εἰς Βελιγρᾶδιον, ἀριστερὰ τῷ ὁδοιπόρῳ, καὶ ὑπὸ τὴν ρίζαν τριπεμπέλου δρυοβαλάνου, κεῖται τὸ ἁγίασμα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, αὐλάκιον ἐντὸς τοῦ ὁποίου συλλεῖδονται τὰ ἀπὸ τοῦ βουνοῦ ὕδατα, ἐκτισμένον μέχρι τινὸς δι' ἀκατεργάστων λίθων. Κατὰ τὴν μνήμην τῆς ἁγίας τελεῖται ὑπερθεῖν τοῦ μέρους, ἐν μέσῳ καστανεῶν, δρυῶν, πρίνων, ἀγριερεϊκῶν καὶ ἄλλων θάμνων, πανήγυρις, εἰς ἣν συντρέχουσιν ἀπὸ τε Βαξεκιοῖ καὶ Βελιγρადίου καὶ ἀλλαχόθεν. Ἐνταῦθα παραδέχομαι, εἰ καὶ μετὰ τινος ἐνδοιασμοῦ, Ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ἀρχαίαν, τὴν ὁποίαν ὁ πανδομάτω χρόνος ἐξήλειψεν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ὃν τρόπον καὶ τόσα ἄλλα, περὶ ὧν μόνον ἡ ἱστορία ἔχει λέγειν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΛΕΜΗΣ.

(Ἀκολουθεῖ).